

Брэсцкія дываны...

Іх ведаюць і з ахвотай купляюць. Імі любяць аздабляць людзі свае кватэры, яны ўпрыгожваюць чалавечае жыллё. Прадукцыя беларускіх умельцаў — брэсцкіх ткачоў і мастакоў — радуе волю яркасцю і гармоніяй фарбаў, тонкай і маляўнічасцю ўзораў, багачам адрэчэнняў і натуральнасцю фактур.

З кожным годам брэсцкія дываны намінальна выпускаюць усё больш і больш гэтых чудаўных дарункаў. З пачатку пяцігоддзя іх колькасць перавыла пачатковую.

А мастакі намінальна стаялі і націжана працуюць над новымі ўзорамі, шукаюць новыя спалучэнні колераў і маляўніцтва. Толькі ў гэтым годзе імі распрацавана каля дзвядцяткі новых узораў дыванова.

На здымку — мастакі намінальна Натоль Мазуркевіч, Мікалай Сідарэвіч і Ксенія Гаўрыленка абмяркоўваюць новыя эскізы.

Фота М. МІХАЙЛАВА.

ЖАМЧУЖЫНА І ЯЕ АПРАВА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

нны ўсё, хто прыязджае сюды? Але хіба гэта так? Каранні нехайшыя, нерулівыя адносіны да прыгожага, мабільна, у чымсьці іншым. Перш за ўсё я маю на ўвазе дзесяцілітнюю чару ўздзеяння прыгажосці на чалавека (так, скажам, на станцыі метро недакучка на падлогу не кідаюць...).

Нарач мае свой стыль. Не хваціць. Спакійны і лагодны. Міякі лаштаваць берагоў. Шкі прымаюць лесу. Напэўнасьць святнава. Базыс каларыт шыкага сонечнага захаду. Зразумела, плануючы забудову ў такіх месцах, трэба было прыкласці ўсе намаганні, каб зберагчы гэты стыль, упісаць у яго адпаведна і самі будынкі.

Але на Нарачы аб'явава будавалі што папала, падлічалі толькі прыбытак з квадратнай плошчы нарачанскага ўзбярэжжа. І ў гэтай гонцы, у гэтай аб'яваваці нікому не прыходзіла ў галаву, што наапісана непарнаўна страта прыгажосці, якая павінна служыць выхаванню перш за ўсё нас саміх. Мы самі псеём велічны цуд прыгажосці падобнай на казармы дамамі і нягледзім пунішкімі. Навошта ж зарадззіліся, што тыя, хто прыязджае сюды, не адчуваюць дэспічальнага ўздзеяння прыгажосці, не адчуваюць, што яны побач з нечым вечным, з тым, што патрабуе павагі: індывідуальнай рукі дакранулася да ідэальнага — і яно пачало знікаць...

Хто ж павінен быў задаць тон у стаўленні да нарачанскага наваколля?

Зразумела, архітэктар. Ён павінен быў прадумаць і прадугледзець усё — ад агульнай кампазіцыі архітэктурных ансамбляў да такіх «дробязей», як адзінак на беразе і газетныя ківікі. Але, як кажуць, рукі не дайшлі. Да Нарачы паставіліся як да штодзённай справы. Зараз тут ужо абудаваны два санаторыі, дом адпачынку. Плануюцца пабудаваны яшчэ некалькі санаторыяў, турыстычныя буды, кемпінг, гасцініцу, піянерскія лагеры. Будыні розныя па прызначэнні. І было б добра, калі б яны не былі зроблены на адзін капіт. Можна, мела б сэнс аб'явіць конкурс на праект забудовы Нарачы: паўна ж ніхто не стане працьвіць супраць думкі, што унікальнае месца павінна мець і унікальны будынік. Нельга ж механічна пераносіць у непарнаўна маляўнічы мясціну дамы, якія ў горадзе не выклікаюць асаблівага захаплення сваімі эстэтычнымі якасцямі. А між тым пераносіць і збіраюцца пераносіць яшчэ...

Аб'яваваць у валькім цягне за сабой аб'яваваць і ў малым. Таму і з'явіліся на беразе такія алтанкі, сячэныя амаль з цэльных жалезныя і афарбаваныя ў агульна-зялёны колер А скульптуры, пры адным поглядае на яны жахаеш-

ся, — поўная адсутнасць мастацкага густу!...

Дзе ж архітэктары, мастакі, паэты, дзе ўсе тыя, хто заканаў у гэты край? Чаму яны маўчаць, чаму дазваляюць абражаць тое, што павінна быць святым?!

Кажуць, што каштоўны камень толькі тады набывае сваю сапраўдную вартасць, калі яго крапецца талент майстра-ювеліра, які здольнае зрабіць душу каменя, вызначыць яе дакладнымі гранямі, аздабці аправай.

Мы завем Нарач «жамчужнай Беларусі». Дык чаму ж мы не ставімся да яе, як да каштоўнасці? Чаму ж дазваляем ладным хлопцам з цяжкай сцярай у руках рабіць там усё, што прыдзе ім у галаву? І, дазваляючы, чаму здзіўляемся, адкуль брацца ўсё тое пацярэва, якое абражае і нас, і тое, што з'яўляецца для нас каштоўнасцю?...

На Нарачы збіраюцца зараз вясці-будуінства дамоў толькі з павялічанай колькасцю паверхняў, каб зберагчы лес. Добрая справа, нічога не скажаш. Але вядома ж, што добрымі намерамі дарога ў пенда выслана. Калі для таго, каб абудавалі невялікі кінатэатр, патрабавалася скачыць амаль гектар лесу ды яшчэ амаль гектар пераарыць аўтамабільнымі каліямі, дык вы ўяўляеце сабе, што будзе зроблена для таго, каб увесці дзевяціпаўтарышкі дом?!

Культура будуінства. Неяк нават сорнама казаць гэтыя словы ў дачыненні да таго, што робіцца на Нарачы, бо ні аб якой культуры тут не можа быць гаворкі. Будуінні робяць тое, што хочучы. Хочучы скачыць лес — сякуць. Хочучы пратрыць новую дарогу, болей для іх аргунію — пасуць лес у бок, дрэвы. За плыць год будуінства піянерскага лагера «Зубрачкі» яны такога нарабілі навокал, што навокал і за дзесяць год не загоіцца. Будуінства павялічана забуржана смачнем, бітай паглай, цэментам; калі не пакаліць новы слой глебы — тут і трава расці не будзе. А можа яна і не заплаванана тут — трава? Можна будуінні лічыць, што дзеці больш прычыны да асфальту? Лес навокал так эрэзаны лабірынтам пад'язных шляхоў, што нават гадоўны архітэктар раёна, з якім мы аглядалі ўзбярэжжа, заблытаўся ў гэтым лабірынце.

Будуінства ўвогуле цягнецца вельмі марудна, бо ніякага нагляду за ім не выдзецца. Рабочыя прыязджаюць, як на курорт, яны адчуваюць сябе тут людзьмі часовамі, бездаказнымі. Ды, відаць, і сама адміністрацыя падае ім прыклад нехайнасці і аб'яваваці. Там жа, у зоне масавага адпачынку, заплаванана была сталова. Архітэктары знайшлі ў Літве вельмі прыемны праект: не сталова баньберка! Не не спадабалася якасць — Нарачанскаму курортна-жыллёваму даравата, ды і чакаць трэба.

На здымку вы бачыце рабочыя Вабруйскай швейнай фабрыкі імя Дзяржынскага. Шну Мазанік Марыю Войтак, Софію Клячкову і Гендзя Бароўскага. Усе яны члены фабрычнай агітбрыгады, якая часта выступае на прадпрыемствах горада, у налісах і саўгасах раёна. І як прыемна, калі дарога брыгады ідзе, як зарад, праз Беразіну.

Фота В. ДУБІНКА.

ПАМЯЦЬ ТРЭБА ЎШАНАВАЦЬ

У аддзеле рукапісаў Акадэміі навук Беларусі я аднойчы пабачыў фотакопію пісьма Якубы Коласа свайму сябру Канстанціну Вікенцэвічу Саўчуку, датаванае 1949 годам і адрасаванае ў Бельскае. Убачыўшы яго, я міжволі падумаў: а ці не брат гэтыму Саўчуку Уладзімір Вікенцэвіч Саўчук, які жыў у вёсцы Сінкевічы нашчага раёна? А калі брат, дык можа і ён сустракаўся з Якубам Коласам!

І вось я ў Сінкевічах, гутарыў з Уладзімірам Вікенцэвічам.

— Так, Канстанцін — мой брат. У 1905 годзе ён вучыўся ў Вілені і пазнаёміўся там з Якубам Коласам. Дарчы, — дадае Уладзімір Вікенцэвіч, — з народным песняром сустракаўся, гутарыў і перапісаўся і я.

І вось што дэталі мне пачуць. У 1947 годзе Якуб Колас быў кандыдатам у Вярхоўны Савет рэспублікі на Сінкевіцкай выбарчай акрузе, і 2 лютага 1947 года ён прыязджаў у Сінкевічы.

— У гэты вост майё хаце месцілася тады наша вясковая сям'я, гаворыць Уладзімір Вікенцэвіч. — У мяне заўсёды збіраліся людзі на сходзі. Сюды яны прыйшлі і на сустрачку з Якубам Коласам. Сабралася людзей вельмі многа, а класны пакойчык быў цесны, а пацучі песьняра чацелі ўсе. І тады знайшлі выйсце. Якуб Колас гаварыў з людзьмі з веранды, з ганку, а ўсе стаялі вакол — на двары, на вуліцы.

Доўга гутарылі ў той дзень сяляне з Якубам Коласам, раіліся з ім, як хутэй аднавіць гаспадарку, наладзіць жыллё. Узнікла гаворка і пра школу, бо будынак школы быў спалены фашысцкімі акупантамі. Якуб Колас пабяжыў, што пастарэўца дапамагчы ў будуінстве новай школы.

— Я тады быў загадчыкам сям'ягодкі, — працягае Уладзімір Вікенцэвіч. — І не стрымаўся, праз некаторы час напісаў пазту ліст, напамінуў яшчэ раз аб нашай просьбе. Якуб Колас хутка адгукнуўся на мой ліст. Ён ісаў—вось, у мяне захавалася ягонае пісьмо на бланку з графам «Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР»: «Атрымаў Вашу заяву. Быў у Міністра Асветы па паводу Вашай заявы. З прычыны таго, што шмат аб'ектаў школьнага будуінства засталася ад мінулага года, міністэрства не мае сродкаў для аб'ектаў новага школьнага будуінства. Для пачатку ж работ па будуінству Вашай школы Міністр Асветы аб'яваў адпусціць Вам у гэтым годзе тысяч 80—100. У далейшым гэту суму можна будзе павялічыць за кошт друіа аб'ектаў. Буду дэбавіцца такога павелічання».

І Якуб Колас стрымаў сваё слова. У хуткім часе Уладзімір Вікенцэвіч атрымаў паведамленне з Міністэрства асветы аб тым, што будуінства Сінкевіцкай сярэдняй школы ўключана ў план капітальных работ на 1947 год і на першы квартал адпущана 60 тысяч рублёў. Заціпела работа. Пасля заняткаў наступілі перапынкі з вучнямі выхадзілі на будуінства школы. І ў 1949 годзе ў новай Сінкевіцкай школе правізіў звонкі. На ўрачыстым адкрыцці школы першыя словы падзякі былі сказаны перты, урады, а таксама асабіста народнаму пазту рэспублікі Якубу Коласу.

Канчачы свой расказ, Уладзімір Вікенцэвіч Саўчук гаворыць: — Шмат разоў я звяртаўся да мясцовых улад у просьбе прысвоіць нашай школе імя Якубы Коласа. Гэта было б добрай памяццю народнаму песьняру, знакам нашай шырай удзячнасці яму за ўвагу і клопаты. На жаль, да гонасу майго чамусьці не прysłухаліся.

Дзіўна, але гэта сапраўды так. І таму мне захацелася расказаць пра ўсё гэта, напамініць праз газету, што Сінкевіцкая школа мае права, — павіна!—насці імя народнага песьняра.

А заады варты, мусіць, устанавіць мемарыяльную дошку на доме ў Сінкевічах, у якім сустракаўся Якуб Колас са сваімі выбарчыкамі.

Ул. ЕРАМІНОК. Луцінецкі раён.

ПАВАЖАНАЯ роландыя!

19 ліпеня я прачытала ў «Літаратуры і мастацтве» карэспандэнцыю «Людзі, памятайце», якая мяне ўсхвалявала да глыбіні сэрца. Так, жыў і, відаць, вечно будзе жыць у памяці народнай перажытае ў гадзі вайны.

Мне хочацца сказаць валькае дзякуй нашым літаратарам, нашым работнікам мастацтва, якія ўваскрэшаюць у сваіх творах трагедыю, перажытую нашым краем у час фашысцкай навалы. Адным з такіх твораў з'яўляецца кінааповесць «200 Лідзіц», пра работу над якой расказваецца ў вашай газеце. Я жыхарка адной з гэтых беларускіх Лідзіц і хачу сама расказаць, што прышлося перажыць у тая далёкія і страшныя гады.

Нарадзілася я ў вёсцы Вялікая Гарожа Асіповіцкага раёна, у 1937 годзе (аб гэты вёсцы ўпамінаецца ў артыкуле), так што, калі пачалася вайна, была зусім маладая. Але, дзіўна, усё ўсё памятаю. Відаць, такая ўласцівасць дзіцячай памяці. І нібы ўчора бачу той страшны студзенскі дзень 1943 года.

Быў яшчэ перадранішні прыцемак, калі з боку сямейнай пацуды стрэлы. Вацька сказаў, каб мы леглі на падлогу, а сам выйшаў з хаты. Хуценька ён вярнуўся, а ўслед за ім увайшлі два варанкі з аўтаматамі. З парогі пачалі нешта крычаць пасвойму і паказваць рукамі, каб мы выходзілі.

Маці, бацька і бабуля хацелі апраўнацца, але немцы пачалі гнаць іх у спіны і выганяць з хаты. На падлозе тупала мая маленькая сястрычка, якая толькі-толькі навучылася хадзіць. Вацька ледзь паспеў узяць яе на рукі. Я выйшла на двор першай: была апраўна, бо зборалася бегчы гуляць да суседняй дзвючынкі. Не разумеючы нічога, я так і пашла на вуліцу. А на двары ў гэты час пачуліся крыкі. Тата крыкнуў: «Уцякай, дачушка!»

Раздалася стрэль. Са страву я кінулася бегчы па вуліцы, але ўсёды стралялі. Тады я забегла на нейчы двор і выбегла ў поле. Не памятаю, як я зноў апынулася ў артыкуле «Арыфметыку вывараць гармонія» («Літаратура і мастацтва» № 49 за г. г.) доктар архітэктры У. Чапурыя ўзяў вельмі важныя пытанні рэканструкцыі гарадоў нашай рэспублікі, у тым ліку стацыі — Мінска, Сявія, калі вырашаецца план далейшай рэканструкцыі цэнтру Мінска, трэба пастарэцца не паўтарыць памылак, дапушчаных пры пасляваеннай забудове.

У тая гадзі мы ўсе жадалі як мага хутэй убацьчы наш горад адраджаным з руін, радаліся кожнаму новаму дому, новаму скверу, новай вуліцы. Мы амаль не абдыравалі сабе роздумам, калі сутыкаліся з пытаннем: зносіць або не зносіць тую ці іншую «каробчу» — рэшткі спаленага дома. Расшэне такога пытанія здавалася бяспрачным: старое руйнаваць і на яго месцы будаваць новае.

Горад рос, прыгажэў. І з цягам часу пачало стварэцца ўражанне, нібы Мінск будаваўся на пустыню, нібы на месцы гэтым ніколі не існаваў ніякі забудовы. Мы нібы забліліся пра традыцыі і шматвекавую гісторыю Мінска.

Вядома, вайна прынесла нашаму гораду непарыўныя страты. Але, пачушы пасляваенную забудову, мы, на жаль, і могом з таго, што захавалася ў пільны вайны, разбурылі сваімі рукамі. Асабліва

КРАМА ЗАМЕСТ МУЗЕЯ

У «Літаратуры і мастацтве» 21 чэрвеня 1968 г. доктар архітэктры, прафесар У. Чапурыя ў артыкуле «Арыфметыку вывараць гармонія» з клопатам пісаў пра помнікі архітэктры ў нашай рэспубліцы, у тым ліку і ў Нясвіжы. Я хачу сказаць тут яшчэ пра адзін каштоўны помнік мінулага, які ёсць у нашым горадзе.

Нейкі час у Нясвіжы горада загарвалі пра неабходнасць адкрыць у горадзе краязнаўчы музей. Пытанне ставілі на парадок дна і гаспадары, і райвыканком. Думалі, гадалі — дзе размясціць музей, узнікла разумная ідэя — стварыць яго ў будынку былой друкарні Сымона Буднага.

Злаецца, лепшага і не прыдумаеш: такім шляхам можна было рэстаўраваць стары помнік, а адначасова і ўвекавечыць памяць славацкага друкара і асветніка.

І прыйшлі да гістарычнага будынка муляры і песьні. Работа заціпела. А гарадскія школьнікі тым часам збіралі экспанаты для будучага музея.

Адрамантавалі будынак хутка. І вось ужо над яго ўваходам закрывалася шыльда. Але не падумаець — «Музей». Размясціўся тут гаспадарчы магазін!...

Г. КРЭСКІЯН, намеснік рэдактара нясвіжскага раённай газеты «Чырвоны сцяг».

ВОДГУКІ, ІДКАВЫ

А КАЛІ З «БЮДЖЭТУ ІНІЦЫЯТЫВЫ?»

Пасля таго, як у Целяханах быў засававаны раённы цэнтр, культуры жыццё тут заняпа. Кіраўнікі мясцовых устаноў тлумачаць гэта адным — не хатае сродкаў. Таму, маўляў, і кінатэатр дрэнна працуе, і плён брудны, і гэзгныя вітрыны ніла, і дзятве няма дзе пазабавіцца.

Але ж усё гэта можна зрабіць уласнымі рукамі, гаварыў аўтар карэспандэнцыі «А калі з «бюджэту ініцыятывы?», змешчанай у «Літаратуры і мастацтве» 12 ліпеня гэтага года.

Наўдана рэдакцыя атрымала ад сакратара Ізавецкага РК КПБ А. Пакі. Ён паведаміў, што карэспандэнцыя была абмеркавана на пасяджэнні выканкома Целяханскага пасялковага Савета.

Дырэктару мясцовай лійнявай фабрыкі даручана адрамантаваць ста-

ГЭТЫ БОЛЬ НІКОЛІ НЕ СЦІХНЕ

ся на сваім двары, толькі з другога боку. Залежала ў хлявчух, дзе былі парасяты. Колькі сядзела там — не ведаю. Пальцы на руках так змерзлі, што я кучала іх і не адчувала болю. Потым на двары затупалі цяжкія боты: карнікі выганялі жывёлу. Неўзабаве ўсё сціхла. Я вылезла з хлявчуха. Гарэл суседня хата. Каля парогі ляжалі забітыя, скрываўленыя мае бацька, маці і бабуля. А побач на гары снегу ляжала наша маленькая Анютка ў адной чырвонай шаўкавае з белымі гаршчынкамі сукеначцы.

Я доўга поўзала вакол іх і плакала, абдымала маці, падымала яе галаву, але маці маўчала. З галавы не ўсё цякла кроў. Доўга і горна планала я каля іх. Потым грала рукі ў хаце. Выйшла ў двор, села каля сваіх родных і зноў плакала, пакуль мяне не адцягнула ад іх суседка. Хата яе гарэла, яна выносіла, што магла, а мяне пасадзіла недалёка. Я паднялася і пайшла па вуліцы да другой сваёй бабулі (матчынай маці). Калі зайшла ў хату, убачыла бабулю, якая ляжала каля печы, раскінуўшы руку на калянах, і ніяк не адвечыла, таксама забітая, а ў налісах маленькая дзіця з рабітай галаўняй. Выскочыўшы з хаты, я з крывам пабегла па вуліцы, не ведаючы, што мне рабіць і куды дзецца. Пераянла мяне бабуля Макарыха і завяла ў хату, дзе ўжо сабраліся тыя, хто ўцялеў. Начавалі ў каласнай канторы.

А наўдана мяне і яшчэ аднаго хлявчуха, Мішу, якому было год восем, адправілі ў суседнюю вёску да сваякоў.

Да вёскі было кіламетраў трычатыры. Я вельмі змерзла, сталамілася і не хацела ісці. Тады Мі-

ЦІ АДМЕРАЛІ МЫ СЕМ РАЗОУ?

Вядома гэта, калі параўнаць наш вопыт з вопытам аднаўлення і рэканструкцыі, скажам, гораду Прыбалты. З акаля глыбокай павягай да сваёй нацыянальнай спадчыны ўзнікае пытанне гістарычнае аб'ектаў гарадоў і асабліва гарадскіх раёнаў, якія з'яўляюцца архітэктурнымі помнікамі старажытнасці. Канечне, аднаўляцца толькі знешняе аблічча будынкаў, агульны каларыт вуліц, унутры ж дамы атрымавалі сучасную планіроўку і зручнасці.

Аднаўляючы і рэканструюючы горады неабходна вырашаць не толькі архітэктурныя і гарабудоўнічыя пытанні, але і цэлы комплекс гістарычных, культурных і этнаграфічных. Калі б гэта прымавалася пад увагу, мы б не сутыкнуліся з кур'ёзам, калі пры раскопках старога Мінска замчыцца быў забуржаны старажытны падмурак, а зараз ён зноў выкладваецца паводле старых замалёвак...

Калі б мы руліва ставіліся да гісторыі і архітэктры нашага горада, дык наўдана не трэба было б і архітэктару Г. Сивоусу перад шматлікай аўдыторыяй тэлегляданню марыць аб стварэнні рамантычных старажытных «каварнаў» (арзамула, абудаваных навае), і ў той жа час моўны гладзец, як нож бульдозера руйнуе

Архітэктару, падобна літаратуры і мастацтва, не можа спаспаваць развіцця без пільнай увагі да ўласнай гісторыі, без агульнай увагі да яе з боку шырокай грамадскасці. Але ў друку вельмі рэдка ўбачыць агульны на той абы ёшы будынак, вуліцу, раён, цэлы архітэктурны ансамбль. А між тым толькі пры дасведчанні і зацікаўленасці шырокай грамадскасці можна пазбегнуць памылак, якія ў архітэктры цяжка паправаць.

І. ІДЗЬСОН, архітэктар.

А Я МАГУ ПАПІСАЦА НА БЕЛСЭ?

Неяк у «Літаратуры і мастацтве» я прачытала інфармацыю аб хоўзе падпіскі на Беларускае Саветуцкае Энцыклапедыю. Яна мяне зацікавала. Адажыць, калі ласка, як я, жыючы ў г.р. Вышэградзе Кіеўскай вобласці, змагу падпісацца на БелСЭ?

П. ШАПАВАЛА.

Ад рэдакцыі. У нашай рэспубліцы падпіска на Беларускае Саветуцкае Энцыклапедыю прымаецца ўсімі магазінамі. Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па друку і кінігарнімі Белкансёю за аднак лепш за ўсё звязу з просьбай падпісаць на БелСЭ накіроўваць у магазін падпісных выданніў па адрасу: г. Мінск, Ленінскі праспект, 14, кінігарня «Падпісны выданні». У заае абавязкова трэба ўказаць падрабязны адрас, на які тамы энцыклапедыі будучы высылаліся наложаным плацманом.

Кошт усіх дванаціці тамоў — 30 рублёў. Задатак высылалі не абавязкова. Першы том Энцыклапедыі выйдзе ў 1969 годзе.

ЧАСОПІСЫ

Неўзабаве выйдзе ў свет жывіцкі нумар нашых часопісаў. Вось што часопісы прапануюць чытачам:

«ПОЛЫМЯ»
Друкуюцца нізкі вершаў Р. Барадупіна, М. Аўрамчыка, А. Пыска, Л. Геніюша, вершы У. Лявонкіна і І. Скурко, аповяданні М. Рацінскага, М. Вышыньскага, М. Капылючыка, М. Пячкіра, прэзінтыві мініяцюры А. Пальчускага.

Публікуюцца матэрыялы з літаратурнай спадчыны М. Гарэцкага—малавядомыя драматычныя абразкі і аповяданні, урыткі з аповесці «Меланхолія» (прадмову да публікацыі напісаў Д. Бураў).

У раздзеле перакладаў творы в'етнамскіх пісьменнікаў—урыткі з рамана Нгуен Дзінь Тхі «Фронт у воблаках» і аповяданне Нгуан Санга «Грабенчык са слановай касці» (пераклады С. Дорскага).

Раздзел публіцыстыкі адкрываецца артыкулам першага намесніка Старэйшага Савета Міністраў БССР У. Лабанка «Сеня і зэўтра сельскай гаспадаркі». У артыкуле П. Зялінскага «Старонка незбыўнай барацьбы» расказваецца пра камуністычны друк былой Заходняй Беларусі. Змешчаны таксама нарыс С. Міско «Вёска Чамярэя».

З нататкамі па пытаннях культуры мы выступаем у часопісе Я. Радановіч, П. Сцяцюк, Л. Падгайскі.

У раздзеле крытыкі і літаратуразнаўства змешчаны артыкул Р. Шырабы «Напачатку было слова». Друкуюцца таксама рэцэнзіі У. Жыжнікі на анталогію беларускай дзіцячай літаратуры «Арлянтам», І. Курбоні—на зборнік матэрыялаў аб жыцці і творчасці Якуба Коласа «У сэрцы народным», Я. Ускава—на кнігу В. Каваленкі «Давер», І. Кілішэўскага—на рамана І. Навуменкі «Вецер у сонях», В. Пшырковай—на кнігі К. Кірэнкі «Сум і радасць дзеда Рэкі» і «Фучайны шукуюць ракі».

«МАЛАДОСЦЬ»
У нумары змешчаны аповесць М. Гіля «Год мінецца хутка», працяг дакументальнай аповесці Н. Рыдзеўскага «Парашуты на дрэвах», аповяданні Н. Маўскай, вершы М. Казакова, В. Шырко, Х. Чарні, К. Турко, М. Федзюковіча, Г. Каржаневскага, А. Ставера, Н. Канду (пераклады з новагрэчаскай А. Кобец-Філімонавай).

Раздзел публіцыстыкі адкрываецца інтэрв'ю з першым сакратаром Віцебскага абкома камсамола Іосіфам Навушчыкам. Старшыня камітэта па прафесійна-тэхнічнай адукацыі пры Саўеце Міністраў БССР М. Хасін дае парадзі аб выбары прафесіі выпускнікам школ. Сярод іншых матэрыялаў—рэпартаж В. Ждановіча з Мінскага аэрапорта, нататкі С. Акуліча пра нашчадкі гісторыка, археолага, географа і этнографа мінулага стагоддзя К. Тышкевіча, «Гаваркія сцэны» Я. Радановіча, «Усмешкі «Маладосці», адказ М. Стральцова на пісьмо пачынаючага літаратара.

«БЕЛАРУСЬ»
Часопіс друкуе вершы Я. Вераб'я, Э. Агніцэв, В. Матэвушава, С. Хадаронка, беларускіх паэтаў А. Тодарава, І. Давыдкава, М. Скалова (пераклад Н. Гілевіча), аповяданні П. Каваленкі і І. Сіняўскага, фрагмент з кінасцэнарыя Р. Кобецка «А хто там ідзе?»

Некалькі старонак часопіса аддадзены нашым сябрам з гераічнага В'етнама: друкуюцца вершы Анх Т'ю і Суэн Хьюнга (пераклад Я. Семанюк).

У нумары шмат матэрыялаў з жыцця рэспублікі і краіны: рэпартаж М. Патрычэ і М. Іванова з будоўніцтва Трэцяга калійнага камбіната ў Салігорску, расказ даяркі калгаса «Савецкая Беларусь» Героя Сацыялістычнай Працы Язэвігі Будай пра дзейнасць групы народнай кантролю ў калгасе, нататкі Б. Крэйка аб творах беларускіх мастакоў на гісторыка-рэвалюцыйную тэму, «Слова аб сельскіх прафесіях» А. Галчанова, рэпартаж Э. Ялугіна і А. Фраймана аб жыллёвым будоўніцтве ў калгасе імя Урыцкага Гомельскага раёна, нарыс І. Васілеўскага «Расстреляны ў сорах трышчы...» (пра незвычайны лес былога падпольшчыка В. Ф. Шэрына), міжнародны агляд У. Багуня, тэатральныя ўспаміны У. Стальмаха.

У раздзеле «Новыя кнігі» друкуюцца рэцэнзіі М. Базарэвіча на кнігу І. Чыгрынова «Самы шчаслівы чалавек», Р. Бароўкі—на зборнік артыкулаў В. Каваленкі «Давер», М. Пратасевіча—на альбом аб жыцці і творчасці Я. Коласа.

У раздзеле гумару і сатыры—сатырычныя мініяцюры Б. Сачанкі і М. Вяршыніна, замежны гумар.

Мікола АУРАМЧЫК
(«Полымя»)
Насіў балотна дрыгярніка, як у маленстве Каласіным колам на ільду Круціла санні безупынку—Што ў нас ажко займае дух, Так мы рабіліся нямымі Ад жаху пав твае кляцбу, Калі цапамі агнямі Ты пачынала малацбу. І ў некалькі цапоў, бывала, ажко разлік увес пацеў, Дух з чымнаву выбывала, Іх душы веяла ад цел. Я нажаліў на цябе рукі У цяжкі час прад недарэж... Я не аддаў цябе на здэк, А зведзеў сам цяжкія мукі.

РОДНАЕ

І дрэў бліскавыя расчыркы, І душы навалнічны дзень, І пах травы, і смех дзівочы, І зырк сонечны прамежы, І зор тэмнае мігценне, І роднай песні мілы тон.

Этагі застаўнай — лінаграфірай мастака В. Шарановіча адкрываецца раздзел паэзіі і прозы ў жывіцкім нумары «Маладосці».

Васіль МАТЭВУШАУ
(«Беларусь»)

МОЙ НАБЫТАК

Стукнула ў шыбу світанне,
Пырнула лінем зары —
На цікае палананне
Косычкі лавы бярэ.
Пахне надрэчча зямінам,
Водарам свежай травы,
Росная ў травах сцяжына
Кліча ў куток баравы.
Шпэчце дубы і ракіты:
Шчасце нідзе не міне...
Самы вялікі набытак
Сеня чкае мяне.
З цяга я палаяння
Зноў на парог прынясу
Дожджык з вясёлкавым
граннем.
Пах лесу, долаў красу.

КОЖНЫ РАЗ

Кожны раз, калі я сустракаю былога суседа Васіля Пятровіча, засмучана гляджу на яго левую руку, якую ён заўсёды трымае ў кішані. Рука гэта ў яго сухая, Яна нагадвае адзін з эпизодаў, сведкам якога я быў у маленстве.
...Мне ішоў тады восьмы год. Памятаю, тая вясновая раніца была сонечная, ціхая. У нашым гародзе буйна цыла дзічка, а ў полі за вёскай ужо добра ззязелела руць.
У тую раніцу з людзьмі тварылася нешта незразумелае. Амаць з усімі, і з малымі бацькам—яшчэ думам, сярэдні год мужчынам, і з ужо зусім старым свабародным Янам, і з яго нізенькай, маршчыністай, як смаржон, жонкай Тадарай, і з многімі іншымі. Людзі збіраліся па некалькі чалавек і аб нечым узрушана гаварылі. На кожным двары з самага ўзыходу сонца сталі запрэжаныя ў паловкі коні. На павозках ляжалі плугі, але ніхто не выязджаў з двара. Усе нібы кагосьці чкалі.
— Табе, Яне, трэба першама ехаць. Ты самы старэйшы, і зямлі твай тым сама болей,—казалі людзі.
— А я і не здамаўляюся ехаць першы,—смяла адказаў Ян.—Толькі каб і ўсе не ад'ехалі. Калі будзем усе, яны нас не чацпаць, пабяжыць чапаць.
Але калі стары Ян расчынуў вароты і ўздуўся за аброч, каб выехаць з двара, Тадора ўцяпілася яму за руку і рашуча сказала:
— Аднаго не пушчу!.. І я з табой... Чуюсь?
— Што ты, з глуду з'ехаў пад стараць?—запытаў ён на жонку.
— Не пушчу, Яначка. Не пушчу аднаго... Ні за што не пушчу—лімантала Тадора.—Заб'юць яны цябе, дальбог заб'юць...
Ян, нарэшце, здаўся.
— Ды едзь, каб ты бокам ездзіла!..
Услед за Тадарай многія жанчыны таксама паселі ў калёсы.
Але бацька не ўзяў з сабой маю маці.
— Ты, Наця, слабая здароўем. Напалохаешся, хварыць будзеш, Сядзі дома. А мяне чорт не возьме.
Маці паслухалася.
Не хацеў бацька і мяне браць з сабой. Але я, як і бабка Тадора, ушчарпаліся рукамі за бацькава світку, і ён вымушаны быў здацца, пасадзіў мяне на воз.
Неўзабаве мы выехалі за вёску. Па дарозе выцігваліся цэлы абоз. На парадныя ехалі стары Ян з бабкай Тадарай, за ім—дзяўка Пятруска са сваімі сынамі Васілём і Міхалем. Следзім—Захарка з сынамі Пётрам, пасля—Язэп з жонкай і Валодзя Вараны са сваёй маці Параскай. За імі ішла павозка Янтра Жука і яго жонкі Марылі... Мы з татам ехалі самыя апошнія. Гнядзя кабыла тупала рухала і напярала на парадны павозку, а рука бацькі ўсё сціскала яе пугай.
Бацька ніколі мяне не караў. І я толькі плацці яму любовію, можа нават белай, чым маці. Але зарыць гледзічы на яго намураны твар, я пабоўваўся. А між тым, мне так карцела запытаць, чаму сенія такі арганізаваны выезд у поле, чаму ў многіх калёсах ляжалі эмкія калы, чаму мая маці, праводзячы нас, заплакала, чаму ад Петрусёва ехалі араць аж тры мужчыны: сам гаспадар, сыны, кашчавы і высокі, як каланта, і два сыны: Васіль і Міхал.
Апошні і даў адказ на ўсё, што трывожыла людзей. Саскочыўшы са сваіх калёс, ён чакаў на дарозе, пакуль падедзе мой бацька, і падсеўшы да нас, загаварыў:
— Як ты, Іване, думаеш—будзе сенія вайна ці не?
Бацька доўга маўчаў, потым сказаў:
— Хто яго ведае. Хутчэй за ўсё, што будзе. Ад расцаробуў крутагорца цяжка адмовіцца. Сам ты падумаі, мы ж павозкаем іх выгядзім...
— Дык гэта ж наша зямля!—ледзь не закрычаў Міхал.—Хіба ты забовыся, як бацька яе куплялі?... Апошні хлеб на рынак завезлі, каб капецку сабраць. А колькі голаду ды холаду тады націрцелася? А цяпер расцаробуў—чорту лясаву? Не! Усё адно адступачы не будзем,—заваў Міхал.—Хопіць і так яны паць гадоў карысталіся нашай зямлёй. Добрам ладам на іх трэба было б яшчэ і ў суд падаць. Хай бы сплалі!..
Але мой бацька толькі махнуў рукой.
Нейкі час пасля гатага яны маўчалі.
— Навошта смаркача сваёй вясцэ?—зірнуўшы на мяне, запытаўся Міхал.—Ён жа ў штаны напусціць ад зліку... Хварыць потым будзе.
— А вось і не,—запырачыў я, не разумеючы, пра што гаворыць дзядзька Міхал.
— Няхай праездзе. Трохі цалейшы будзе. Задрывысты ён у мяне. Заўсёды з рабайной ноўхавай дадому прыходзіць. Малы, а спуску нікому не дае...
Але мой бацька толькі махнуў рукой.

Галіна КАРЖАНЕВСКАЯ
(«Маладосць»)

Па сонцы — у кожнай лужыне. Знясілены вецер сціх. Глядзіць небасціл засмучаны На сумнае шчасце крыг. На полі, як на паперы,— Праталі графіты след, І хочацца верыць, верыць У гэты вясновы свет. Вітаць навізну абшары, Нібыта шпакіюны шпак... І хочацца марыць, марыць Пра цёплы сунічны пах.

ЗАІНЕЛАЯ УШАЧЧЫНА

Што кукаеш, раіца, рукі пакрэпілі! Ачыхлім вугаллем на башыку Снег лёгка вызоньвае. Крэкцацца грэблі Смачна, як сваіцы пасля першаку. Аглухілі бары ад зімовай сумоты. Кігіканне кігяўкі сніць сенажаць. Алешнік! А можа апеняў сумёты Прыспалі! З'інеўшыя рогі дрыкаць. Збягднелі, стаміўся, у набегах на бераг Завей ўчарашня адчайны прыпліў. Дымцяцца вярбіны на вогнішчах белых, Нібыта іх заця-бяжы падпаліў. Як зарыва ўспыхне, на вуліцах белых Міліцыянера барвовы твар. Спавіты вярвоўкамі, белы кубелак На белых развалках вазуць на базар. Валёнкі не грэюць. Кажэрка злубела— На торг сабралася цётка да дня. Хоць вочы заплюшчы— так холадна-бела, І белыя-белыя вежкі ў каня.

Пытаецца аб надзеле ў ядзель, Ці многа ён выдзяліць сонца, зямля. На яблынях галкі азьбала дэглелі. У чорных праталках бароз аралля. Базар не чакае — пасёлку не спіцца, Дзень ціха ступае сцяжынкай глухой. І паставак гнэзды, нібы рукавіцы Забытыя, стынуць пад белай страхой. Пад полалам белым, з'інеўшы падковай Галічкі азьбала крокне — хрусць, Як яблык, крамянае і хрупаткоў: Слова марознае: «Беларусь».

ІВАН СІНЯЮСКИ
НА КРУТАГОРСКИХ РАССЕДРОДАХ

АПАВЯДАННЕ

Я прыціх, згараючы ад сораму. Дзядзька Міхал зноў паглядзеў на мяне і не то сур'ёзна, не то жэстна сказаў:
— Маладзічка, пільменнік. Няхай ведаюць нашых,—і назваў падміргнуў мне. А я не разумеў, за што ён мяне пахваляў: за тое, што з рабайной ноўхавай прыходжу дадому, ці што не даю нікому спуску, і мусіць ад гэтага ён здаўся мне надобным.
На расцаробу, куды прыехаў наш абоз, крутагорцаў ні было. Наўкоп ляжала адно поле, зарослае пырынкам і здратнаваным кашчавым жывелам. Адойці іх слядоў асабліва выразна былі відаць ля дарогі. Зямля тут вядавалася гнядзім пляшчынам—ці быліны, ці травіны: трава, відань, вымакля ў час вясновай разводзіцы. Дзе-нідзе на межках бягела каменне. Пасярод расцаробуў стаяла, як помнік колішняму лесу, крывава біроза.
І я стаў глядзець на вёску, якая ляпілася падслепаватамі хаткамі на двух пагорках. Нікога і там не было відаць. Але неўзабаве ўбачыў такое, ад чаго забарэлі па спіне мурашкі. Спачатку з сяла выбягала гурба малых, як я і крыку большых дзяткі. За імі паказалася некалькі жанчын. А крыку правер, агарадзі, паліныкі, беглі да нас, на расцаробу, з друмамі мужчынамі.
— Хлопці!—гукнуў Петрусёў Міхал.—Не дрэйфіць! Чуюць!
І араць працягвалі сваю работу, а жанчын, што былі ля павозак, паглядзелі то на сваіх мужчынах, то на крутагорцаў, якія беглі да поля.
Першая апаміталася Параска:
— Валодзька, сыночкі! Кідай, паварочвай!.. Хай яны падавяцца гэтай зямлёй!..—Голас не быў басавіты, мужчынскі і прагучаў па полі, нібы гром.
— Параска!—прыкрыкнуў на старую Петрусёў Міхал.—Не вярнуць пані... Крутагорскія дзяткі і жанчын, наблізіўшыся да расцаробуў, спыніліся. Выступілі наперад толькі мужчыны.
Стары Ян быў самы крайні, і крутагорскія рушылі да яго. Акружыўшы старога, замахаў перад яго барадатым тварам кулакамі. Ян нешта сказаў. У гэты час нечая руна схапіла старога за бароду ды так сукубанула, што Ян аж галаву задрэў. У наступнае імгненне ён невяк дзіна зарэў і ўваў на раллю. І тады мужыкі рушылі да яго, пачалі яго біць і таптаць. Але тут падскочыла Тадора і, абарняючы сваёго Яна, заляманталава:
— Забойні! Антыхрысты!.. Завошта вы яго Бога набойцеся-а-а!
Яе мошча штурхнула. Тадора павалілася, але тут жа ўскочыла на ногі і зноў кінулася барацьбіць свайго старога.
У гэты час Міхал закрычаў:
— Хлопці!.. Нашых б'юць!..—Ён падаб да свайго брата Васіля і працягнуў яму эмкую бірозавую ўкрутку.—На, браток, Баранішча будзем!..
Васіль адкінуў яе і выхаліў з-за халівы нож.
— Я з імі жартаваць не збіраюся,—сказаў ён, крыва ўсміхаючыся і бліснуўшы на сонцы лязом.—Парахну катораму пад рабрыну, дык і магіла яму.
Цяжка ступаючы па снежнай раллі, ён павольна падаўся наасустрач крутагорцам. Там ужо хвастаў нейкага пацьбога мужчыну Янаў сусед Пётр Жуку; размахваючы рукамі, скакаў шчуплы дзед Захарка, а яго сын,—высокі, сажань у плячах дзяткоў—трымаў нейкага хлопца за штырціл пінжак і біў па твары. Падлухотаны Міхалам, вваўся ў бойку і Валодзя Вараны. Высокі, здаравы, ён

А У РЕДАКЦЫІ РЫХТУЕЦЦА ЧАРГОВЫ НУМАР...

Чытачы неўзабаве атрымаюць восьмы, жывіцкі нумар «Беларусі». Як і заўсёды, часопіс будзе багата ілюстраваны малюнкамі, рэпрадукцыямі, фатаграфіямі. А пакуль чарговы нумар «Беларусі» яшчэ ў друкарні, супрацоўнікі часопіса, мастакі заняты афармленнем наступных нумароў: працуюць над вокладкамі, уклёйкамі, падрыхтоўваюць ілюстрацыі да мастацкіх твораў.
На гэтым здымку, які зрабіў наш фотакорэспандэнт Ул. Крукі, мы бачым адзін з рабочых момантаў у рэдакцыі часопіса «Беларусь»: рэдактар мастацкага аддзела К. Цылаў і мастак-рэжысёр В. Паліноўскі (справа налева) вырашаюць, як зрабіць малюнічым і прыбным дзевяты нумар «Беларусі».

ЧАМУСЬ НІЯК НЕ МОГ АДАПАЦЦА АД СВАЁЙ МАЦІ ПАРАСКІ

Працягваю араць толькі мой бацька. Наша падошка была самай апошняй ад сяла, і ніхто з крутагорцаў чамусьці не ішоў да бацькі.
А там, дзе завязвалася бойка, нечыя жаночы голас вішчы на ўсю ваколіцу:
— Людзічы, бараніце-е!.. Заб'юць жа яго-о!..
Людзі раз'ятрана кідаліся адзін на аднаго, хапалі за грудзі, падалі, качаліся па зямлі.
— Даніла-а! Бі яго!.. Шворнем лупі!..—крычаў пскіявы ад лютасці і жуды голас.
Кручаны Мікола з братам Уладзікам, абодва рыжыя, у рабацинкі, эмка складзеныя, стараліся паваліць на зямлю старога Петрусёва, які ў маладосці дужа мідзведзюў. Аднак Петрусёў адкідаў іх ад сябе так, што тыя ляцелі ад яго, як снапы. Усхапіўшыся, Мікола з братам зноў кідаліся на старога ў атаку. Ад капалі яго асталіся адны матузы, але паваліць дзёда Петрусёва ніяк не маглі.
У наваколлі стаў гук, плач, енк, лямант. А мне здавалася, што гэта стогне сама зямля.

ПЕТРУСЁУ МІХАЛ БЕГАЎ ТО ТУДУ, ТО СЮДУ, НЕШТА КРЫЧАЎ, АЛЕ САМ РУК ЯШЧЭ НЕ ПУСКАЎ

У халод Стара Мільюта двойчы парываўся схопіцца з Міхалем, але Міхал адбгаў, выкручываўся. Затым ён кінуўся да майго бацькі і яшчэ здарэў загукнаў:
— Іванка, браток! Нашых перамагаюць!..
Гэта быў сігнал—усім у атаку. Вацька тут жа кінуў плуг і, нічым не ўзброіўшыся, пабег за Міхалем.
Аднак не праійшо і некалькі хвілін, як бацька ўжо вяртаўся назад. У яго было разбіта пераноска, і з левага вуха на кашулю напала кроў. Падбегшы да плуга, ён пачаў адчыпляць каромысел. І тут я кінуўся да бацькі, уцяпіўся за яго нагу і, плачучы, закрычаў:
— Татачка, не пушчу... Не пушчу!.. Хоць забі, не пушчу...
Бацька, здавалася, і не заўважаў мяне. З каромыслом на плячы ён зноў пабег да бойкі, а я, не выпускаяючы яго нагі, цягнуўся па раллі і з плячам крычаў:
— Не пушчу!.. Не пушчу, татачка...
І бацька ўсё ж здаўся. Ён са злосцю кінуў на зямлю каромысел, адараваў мяне ад нагі і, вярнуўшыся да калёс, так пасадзіў мяне, што я аж зубамі лянуўся.
Не ведаю, што было б, калі б мой бацька пусціў у ход каромысел. Наўзана, не адзін крутагорцаў парываў ён зямлю. Бацька быў дужы, ніхто з мужчынаў не мог яго асліць. Я бачыў, як ён браў пад пах на пачпудовым маху і зносіў іх з калёс у сівран.
Бойка нечаканна спынілася. Адзін за адным, нібы пабітыя сабакі, крутагорцы падаліся назад у вёску. На месцы бойкі засталіся толькі нашы. Многія з іх сталі акрываўленыя, у парванай адзежы і з горьчучу глядзелі на зямлю.
— Хутчэй, да доктара яго!..—крычаў спалохана Міхал.
Неўзабаве мужчыны паднялі з зямлі чалавек і аспярожна панеслі да Петрусёва павозкі. Следам рушылі ўсе. Неслі Петрусёвага Васіля—таго, што рынуўся ў бойку з нажом. Гарбаносы твар яго быў чорны, вочы заплюшчаны. Перабітая рука бездапаможна звісала да самай зямлі.
— Ці выжыве ён,—гаварылі меж сабой жанчыны.—Гэта ж так колім змелілі ўсяго... Божачні, што ж з ім будзе!..
Следам за Петрусёвым паехаў дадому Валодзя са сваёй маці Параскай, за імі—Пётр Жуку. Неўзабаве пачалі запрагацца Язэп і стары Ян.
Не збіраўся дадому толькі мой бацька. І гэта мяне таксама занепакоіла. Калі бацька адзін астанецца араць, то могучы прыціць крутагорцы і заб'юць яго.
Вось і апошнія налёсы панікулі крутагорскія расцаробу, а бацька ўсё марудзіў.
Спачатку ён доўга аглядаў павозку, правяраў колы, затым падшоў да гнядзі кабылы, напавіў хамут, са злосцю сказаў: «Пру, здыхліччалі!» і толькі пасля ўжо завёў кабылу ў аглоблі.
— Татка, дадому паедзем?—запытаўся я, узрадаваны.
Бацька не адказаў. Запрагаў ён марудна, час ад часу крычаў на гнядую, нібы яна была ў нечым вйнавата.
Гэтаж жа злосца ён уцінуў на воз плуг, каромысел і пастромкі, сеў у перадку—і мы паехалі. Вацька сідзеў сагнуўшыся і нешта ўсё думаў...
А навакол сваяцка сонца, у блакітным небе спывалі, які захліпаліся жаўручы, пахла раллелі і сакавітай травой. Гэта была апошняя вясна, калі людзі жылі аднаасобна...
(«Беларусь»)

САТЫРЫЧНЫЯ МІНІАЦЮРЫ

ГОСЦЬ
Першы дзень у хаце госьці, хто б ён ні быў,—госць. Другі дзень у хаце госьці—гаспадары і гаспадніні то радасць, то злосць. Трэці дзень у хаце госьці—і калі ты паедзеш дадому, ягасосць!..

БАГАЦЕЙ

Прыехаў у чужое сяло ў святы хлопца. А ў яго і пятакоў.
— Сямкі, чалавек, як жынеш ты, што ў гаспадарцы маеш?
— Нішто сабе жыю. Маю харомы, лаўку, млын, бровар...—пачаў хваліцца жаніч.
Пачулі гэта бацькі, што дачку сваю хацелі адаць замуж за багатага, і тут жа вяселле згулялі.
Прывёз хлопца маладую дадому. Бацьчы яна, нешта ж хатка надта маленькая ды цёмнаякая ў яе мужа. І пытаецца:
— Чаго ж гэты ты мяне ў гэтую хатку прывёз?
— Гэта і ёсць мае харомы,—засмяяўся муж.
— А лаўка, млын ды бровар дзе?
— Вунь мой млын,—паказаў муж на жорны, што сталі ля парога.—А бровар ці, які некаторы ў нас завучы, саманонны апарат—у сенцах. А на лаўцы ці ты сама сядзіш...
ВЯЛІКІ ЧЫН
— Параска, га, Параска! Чула я, хлопца твой з войска пісьмо прыслаў. Ну як яму там служыцца?
— Ды нішто. Пша, чын яму вялікі мядзюна далі.
— Чын! Глядзі ты! А не помніш часам, які ж бо то чын?
— Чаякі, зарэз успомню...
— Мо афіцэр?
— Не, большы. Пакуль ён сігнала не даць, то пша, афіцэры розныя, палкоўнікі стаяць, не варушыцца.
— Ну! То мо яго генералам зрабілі?
— Пша, што і генералы стаяць, не варушыцца, пакуль ён сігнала не даць... Во, успомніла! За трубака ён!..

СТО ДЫ СТО

— Колькі будзе сто ды сто?
— Гледзчыч каго мець на увазе. Калі скажам, мужчын, то будзе рота. Калі жанчын, то будзе цэлы базар.

Аляксей ПЫСІН
(«Полымя»)

Столькі сонца гукаў, гулу Свін... ісьць. Паўторчыца пасля!.. І мяне на свет жыццё гуннула, Каб яму служыў я за пасла.

Да мяне ўжо хтосці гэта зведзеў Поўнай мерай, поўнаю даной. Водгулле далёкіх запаветаў Патрабуе вернасці маёй. Размаўляў з барозамі, з зарою, Разумеў спаванне мудрых пчол. І не мой то грэх, што браў я зброю, Сціплы і даверлівы пасол.

«НЕМАН» № 8

Нумар адкрываецца вершамі А. Русецкага з кнігі «Служба святыла» (пераклад Н. Нісіліна). Змешчаны таксама вершы А. Дзвержынскага (пераклад І. Васілеўскага), Д. Сімановіча, А. Харкевіча, аповесці М. Яромініна «Вярская Ужгогора», аповяданне В. Высоцкага «Чыстае поле», заманчанае рамана Боба Альмана «Небяспечная дасведчанасць» (пераклад са шведскай мовы І. Цілічкіна).
Да 50-гаддзя БССР і КПБ часопіс змяшчаў гутарку з кіраўнікамі чатырох рэспубліканскіх міністэрстваў—міністрам прамысловыга будоўніцтва І. Жыжмелем, міністрам машынабудавання і спецыяльных работ А. Круцілем, міністрам сельскага будоўніцтва М. Кашчэвым і міністрам прамысловасці будоўніцтва і матэрыялаў М. Тарасавым—аб праблемах будоўніцтва ў нашай рэспубліцы. У раздзеле публіцыстыкі друкуецца таксама артыкул А. Сілічкіна «Чаму «стары» вёска?»
У часопісе змешчаны ўспаміны былога артыстэрыя Я. Ушакоўскага «Дарогі сорак першага года».
Кніжны агляд складзеюць рэцэнзіі Ул. Лаўрова на кнігу П. Селіва «У паражыні дыме», В. Давыдкава на кнігу Д. Цілічкіна «Сірозы агонь», В. Віктарыча на кнігу «Ад Мінска да Кіева» (рэпартаж з вучэнняў «Дзень») Ю. Гаўрука на зборнік вершаў в'етнамскіх паэтаў «Апалены лотас», А. Ляпіна на кнігу аповяданні М. Лупскава «Вясновы паданні», Г. Коласа на зборнік вершаў Ул. Варно «Сірозы хворы».

У часопісе ёсць раздзел «Знойдзена ў архівах».
Мастацтва
Аўтарка, 6 жніўня 1968 года.

Уладзімір ЛЯПЕШКІН
(«Полымя»)

Начэй гаючыя віры, Крылатыя усходы... І дні плачэць, як журавы. У вырай назаўсёды. А я без роспачы гляджу, Рукою ўслед махаю Цяплу, марозу і дажджы, І верасню, і маю. У палоне песень, спраў і сноў Іду—не знаю стомы, Пакуль трапеца ў целе кроў Рамонкавым настоем.

ВЁСКА ДУДЗІЧЫ

Нават хутары каля бароў Не маглі увагай абыходзіць. Дудак спеў, майстэрства дудароў У часы вяселляў ці народзін.
Клікалі, саджалі на куце, Частавалі моцнай медавухай. Як заграюць—толькі пляскаў лапцёй

К АЛІ гаварыць пра ўражаны апошніх месяцаў канцэртнага сезона, дык трэба добра размежаваць два аспекты: уражаны ад новых выкананых індывідуальнасцей (або новых граняў індывідуальнасцей) і ўражаны ад новай музыкі. Бо ў наш час многія выканаўчыя прэм'еры спрачаюцца ў сваім значэнні з кампазітарскімі.

Як хутка заявляюць пра сябе ў нашы дні мелодыя музыканты-выканаўцы! Але не тыя, хто дэманструе публіцы рана сапелнае, выверанае на конкурсах майстэрства і ўменне напіраваць традыцыю. А тыя, у кім жыве здольнасць адзіліцца ад пэярэдкаў у інтэрпрэтацыі і ўстанавіць сваю самабытную «выканаўчую ўладу» над музыкой, нібы блазнавалі саміх аўтараў. Бо толькі моцнае, нечым непавторнае індывідуальнасць мастацтва-выканаўцы здольна паказаць асобу стваральніка музыкі, пранікнуць у глыбіні яго душы і адкрыць у ім тое новае і незвычайнае, што адносна ўсялякую сапраўды высокую творчасць ад простага выканання.

Так, карэктнаму, бездакорнаму, але нейтральнаму па стылі выкананню публіка аддае перавагу глыбока індывідуальнаму і істаснаму, што нясе абмяўленне самай музыцы і гранаўнае традыцыянальнае і прыватнае. Інакш любіцца і інтэрпрэтаваць не сталі б скарыпач Віктар Трацкоў і піяніст Аляксандр Слабядзнік — імяна гэтых двое з'явіліся п'ярыя выканаўчай моладзі, якая вылучылася на конкурсах апошніх гадоў.

«Сэрцавіна ўсякага мастацтва, але нейтральнаму па стылі выкананню публіка аддае перавагу глыбока індывідуальнаму і істаснаму, што нясе абмяўленне самай музыцы і гранаўнае традыцыянальнае і прыватнае. Інакш любіцца і інтэрпрэтаваць не сталі б скарыпач Віктар Трацкоў і піяніст Аляксандр Слабядзнік — імяна гэтых двое з'явіліся п'ярыя выканаўчай моладзі, якая вылучылася на конкурсах апошніх гадоў.»

«ІНДЫВІДУАЛЬНАСЦЬ» КАНЦЭРТНАГА СЕЗОНА

Тамара ГРУМ-ГРЖЫМАЙЛА, мастацтвазнаўца.

яго патамны сэнс ёсць пазізія» — пісаў Г. Нейгаў, настаўнік некалькіх пакаленняў нашай музыкальна-выканаўчай моладзі. «Талант ёсць страцьце плюс інтэлект».

Найрэчывым пацвярджэннем гэтага можа служыць выкананне творчасці Віктара Трацкоў, якая прадстаіла і ў сольным яго канцэрце ў зале імя Чайкоўскага, і ў выступленні з сімфанічным аркестрам. Скарыпач прадэманстраваў сапраўды неабмежаваныя магчымасці пераўвасоблення, даступныя толькі вельмі разумнаму і палыхнаму музыканту.

Мне здаецца, больш за ўсё цікава Трацкоў у тых творках, дзе вытанчана віртуознасць зліваецца з багатай лірычнай стыхіяй, дзе шмат «паветра» для імпрывізацыі. У такім лепшым пэтычным стылі выступіў Трацкоў у «Інтродукцыі і ронда-капрычыёза» Сен-Санса ў юбілейным канцэрце Маскоўскага дзяржаўнага сімфанічнага аркестра.

Аляксандр Слабядзнік — выка-

наўца больш палыхна, чым інтэлектуальна-сабрана. У ім то драмале, то прачынаецца непакорнае рамантычнае стыхіе, адольнае рамантычнае ваяліна музычнае палыхнасцю ваяліна музычнае «мажэрнік». Так і здаецца часам, што не хопіць ніякіх «аўтэнтычных» сіл, каб уціснуць гэты эмацыянальны патак у заддзеныя рамкі твораў. Але воле кароўнага сіла таленту: у мінуты поўнага наваднення выканаўцы над музыкаю нараджаецца раптам даўносна гармонія гуку, формы, і тады Слабядзнік — бездакорны майстар і поэт.

Вось так іграў ён Першы канцэрт Шапана: чула, засорджана, на ледзь стрыманым паўчыці — з такою высакорнасцю і беражлівасцю да кожнай фразы, з якімі толькі і можна, і трэба іграць гэняльнага Шапана. Адрываецца ў зале імя Чайкоўскага майскі фестываль «Маскоўскай зоркі», Аляксандр Слабядзнік бліснуў новымі работамі, сярод якіх «Карнавал» Шумана і Саната Брамса № 3 сталі новым пацвярджэннем аргі-

ментальных пошукаў яго рамантычнага мыслення. З сезона ў сезон пацвярджае сябе як ваяліка творца індывідуальнасцей Гары Гродберг — адзін з самых прадуктыўных нашых арганістаў. Выдатны інтэрпрэтар Баха, ён у апошні час выступае і як прапагандыст новай савецкай арганнай літаратуры, якая, як вядома, пакуль вельмі небагатая. Але менавіта ў гэтым сезоне з удзелам Гродберга на гэтым фронце дасягнуў унікальнага пераможа. Выкананне побач з іншымі творамі савецкіх аўтараў (Дамітры Шостакавіч, Арама Хачатурян, Барыс Шіпачен, Аляксандр Кельмын) новай арганнай літаратуры Аляксандра Пірмалева (які пісаў і ў цесным творчым кантакце з арганістам) сталі цудоўнымі сюрпрызамі для аматараў арганнай музыкі. Сяім майстарскім выкананнем Гродберг падкрэсліў пэтычнасць і драматызм гэтых прыгожых п'ес.

Кожная канцэртная вясна ў Маскве заўсёды славіцца прэм'ерамі (пад зоркамі сезона), славіцца выкананнімі зоркамі. Але іныя раз і сярод гэтых прэм'ер і зорак сустракаюцца радзавыя, на першы погляд, канцэрты, якія ўспрымаюцца, аднак, як падзея. Адзін такі майскі канцэрт у Малой зале Маскоўскай кансерваторыі, дзе выступіў ансамбль Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра Саюза ССР, неабходна адзначыць. Канцэрт гэты пад назваю «Савецкая і зарубежная сучасная кавэчка і зарубежная сучасная кавэчка» быў у поўным сэнсе слова канцэртам новай музыкі.

Што толькі тут не гукала, і прытым упершыню ў Маскве! «Ра-

нішня сэрца» Пуленкі (харэграфічны канцэрт для фартэпіяна і вясемнаціці інструментаў) — піяніст Лазар Берман. І жывапісна «Галіерская рага» (індыкскі канцэрт) мескоўскага кампазітара Джывані Міхайлава, у якой выкарыстоўваюцца чвэрцітонныя гукі і складаная сімфанічная тэма. І цудоўнае Камернае сімфанічнае тэма Хічэміта, Шостакавіча і Граноўва, якія прагучалі ў выкананні розных ансамбляў Дзяржаўнага дырыжор Уладзімір Кін. Выдатны, змстоўны за ўсё адноснае канцэрт, які сведчыць аб ваяліна і дружнай эксперыментальна-творчай рабоце, што ідзе ў «нетрахах» Дзяржаркестра, якім у апошнія гады так п'яна кіруе Яўгеній Святлану.

Не выпадкова менавіта гэтым калектыву была даручана ганаровая справа — адрыць музыканае фестываль «Маскоўскай зоркі». І праграма гэтага канцэрта не расчаравала. Лёгка, віртуозна, паглінаўска сонечна прагучала уверцюра да оперы «Русан і Людміла». А затым паліфанічнае сімфанія Пярта — музыка ваяліна дынамічнага дыяпазону, востракантаснага, паліфанічнага форм. У гэтай арыганальнай партытуры Святлану не захапіла «механізма» рытмічных нагнатынаў, але знаходзіць нейкія тэатральна-эмацыянальныя эфекты, дамагаецца кампактнасці, савітасці і поўнага блыску эмацыянальна-гукавога вырашэння. У другім аддзелены канцэрце гучыць жывапіснае, павагнаўскае багатае фарбамі «Аль-

пійская сімфонія» Рыхарда Штраўса, якую Святлану ўзмаўляе з уласнай яму шчодрасцю аркестрова-выканаўчай палітры.

Застаецца яшчэ сказаць, што па намерам канцэртнага сезона была значна ўзбагачана цэлым радом сімфанічных і камерных канцэртаў, падрыхтаваных да Другога з'езда кампазітараў РСФСР, дзе прагучала нямяла новых і лепшых твораў савецкіх аўтараў апошніх гадоў. І трэба сказаць, што «асноўны» сімфанічны канцэрт з'езда, праведзены Вялікім сімфанічным аркестрам і Вялікім хорам Усеаюзнага радыё і тэлебачання пад кіраўніцтвам Генадзя Раждзевенскага ў Вялікай зале кансерваторыі, застаўся ў памяці слухачоў, гаюльным чынам, з-за ўражанню ад новай музыкі Радзіона Шчадрына і Андрэя Эшпа. Музыка Эшпа вынаходзіла развіццё элементы сучаснага сімфа-джазавага стылю (прадэманстраваў ужо Шчадрыны і яго Канцэртны ансамбль), фартэпіяна, кантрабас, вібрафон, скарыпкі і вядома, ваяліна група ўдарных і шумавых, якія ўпрыгожваюць партытуру.

Ідэя індывідуальнасці інструменту, ідэя індывідуальнасці як прычыны творчасці ўвогуле, якая знайшла ўвасабленне ў тэлевізійнай твора Андрэя Эшпа, усё больш і больш адчуваецца ў сучаснай савецкай музыцы і ў творчасці сучасных выканаўцаў. І гэта робіць канцэртную «связь» музыкі са слухачамі асабліва п'яна.

АДН.

ТОЛЬКІ ЯШЧЭ ЛЕПШ...

Грыгорый БРЫЦКАУ,

дырэктар Цэнтральнай кінастудыі дзіцячых і юнацкіх фільмаў імя М. Горькага

Нашы фільмы адрасаваны юным. Аднойчы выдатнага тэатральнага рэжысёра Канстанціна Саргеевіча Станіславаўскага спыталі: «Як трэба іграць для дзяцей?». Ён адказаў: «Таксама, як і для дарослых, толькі яшчэ лепш...». Бясспрэчна, што гэта мудрая думка важная і актуальная і для стваральнікаў дзіцячых і юнацкіх фільмаў.

За формулай «Толькі яшчэ лепш» бачыцца многае. Перш за ўсё высокая мастацкая, адпаведнае майстэрства. Фільм павінен адпавядаць нястрымнай фантазіі юнага пакалення. Дзіцячым і юнацкім аўдыторыяй не церпіць дыдактыкі і тэндэнцыянасці, хоць маладыя глядачы пастаянна шукаюць адказу на мноства пытанняў. Фільмы, прызначаныя для дзяцей і юнацтва, павіны ўмацоўваць веру халоднаму і дзяцінствам, у непераложную і дзяцінствам, у прайдулі, данесці да іх сэрца і розуму думку аб тым, што чалавек творца і гаспадар жыцця.

Нельга не ўлічваць яшчэ адну важную акалічэнне. Навукова думка ў апошні час сур'езна аналізуе праблему росту і спадарожнага пашырэння шырокай кола таленавітай рожысуры, здольнай стварыць не проста забавляльны, але і карысныя кінатворы для дзяцей і юнацтва.

Такім чынам, унікае складаная творчая задача ўвесь час узнікае сансава ўзровень мастацкага твора, не паруючы пры гэтым элементарна займаўнасці, відывічнасці і эразумеласці.

Таму самая сур'езная ўвага аддаецца фарміраванню рэпертуару студыі. Адной з важнейшых задач майльчым пашырэнне кола таленавітай рожысуры, здольнай стварыць не проста забавляльны, але і карысныя кінатворы для дзяцей і юнацтва.

За мінулыя гады з чыста «дзіцячы» рожысёр у нас засталася ўсяго тры — Аляксандр Ров. Ілья Фрэй і Марыя Фёдарова. Цяпер на студыі фільмаў стаяць Ігар Шатроў і Эдуард Барачоў, Барыс Рачаў і Павел Арсенаў, Рычард Віктару і іншыя рожысёры — мастакі розных творчых почыскаў і імкненняў.

Зноў і зноў паўстае перад налеткам студыі хвалюючае і не да канца вырашанае пытанне аб тым, што ж такое дзіцячы фільм. Калі б перамагла памылкова, на наш погляд, тэндэнцыя прынізіць праблематыку дзіцячых фільмаў, абмежаваць іх багатым і прыватна-дзіцячым ваяліна, выключыць з дзіцячых фільмаў сур'езныя пытанні, якія хвалююць маладо пакаленне, студыі даялюся б страціць не толькі частку глядацкай аўдыторыі, але і лепшую частку сваёй рожысуры.

Мы імкнемся ў сваіх фільмах пашыраць рамкі ахопу жывапіснага матэрыяла, дамагаемся глыбіні аналізу і раскрыцця многіх праблемаў, якія раўнялі чыліцца недаступнымі для раўняння юных глядачоў.

На Усеаюзным кінафестывалі, які надышоў закончыўся ў Ленінградзе, Першую прэмію за лепшы дзіцячы і юнацкі фільм атрымала «Я вясна наша» рожысёра Іль Фрэй. «Я вясна» рожысёра Іль Фрэй. У ёй апаўдэкава пра старажытна-класікаў, хлопчыка і дзяўчынку, якія стаяць на парозе ваяліна жыцця. У гэтай рабоце, думецца, удала раскрыта характары маладых герояў, ставяцца важныя праблемы ўзаемаадносін паміж людзьмі, адказнасці перад самім сабою за свае дзеянні, пачынаецца важная і цікавая размова аб дабрачынным уздзеянні мастацтва на душны свет чалавека...

Гэтая карціна стала своеасабліва візітнай карткай студыі, паказала, што прыме і разумее глядач. Цяпер, напрыклад, нам удалося захапіць школьнай тэмай такога майстра, як Станіслаў Расточка. Чалавек па ўзросту яшчэ малады, ён у свой час дэбютаваў на нашай студыі фільмам «Зямля і людзі». Тут паставіў ён і наступныя свае карціны: «Справа была ў Пяньвова». «На сямі вятрах». «Майскія зоркі». «Герой нашага часу» (па М. Ю. Лермантаву). Але ні адна з карцін Расточкага да гэтага часу не мела нічога агульнага...

Гэтая карціна стала своеасабліва візітнай карткай студыі, паказала, што прыме і разумее глядач. Цяпер, напрыклад, нам удалося захапіць школьнай тэмай такога майстра, як Станіслаў Расточка. Чалавек па ўзросту яшчэ малады, ён у свой час дэбютаваў на нашай студыі фільмам «Зямля і людзі». Тут паставіў ён і наступныя свае карціны: «Справа была ў Пяньвова». «На сямі вятрах». «Майскія зоркі». «Герой нашага часу» (па М. Ю. Лермантаву). Але ні адна з карцін Расточкага да гэтага часу не мела нічога агульнага...

па выбары герояў і жыццёвым матэрыяле з апошняй, толькі што завершанай — «Дажыве да панядзелка». Станіслава Расточкага прыбавіў скарыпача кінадраматурга Георгія Палонскага, выпускніка Вышэйшых сярэдніх курсуў. Так нарадзіўся фільм аб школе, аб вучнях і педагогах, аб бацьках і дзецях, фільм, які ставіць праблемы, яшчэ не да канца вырашаныя жыццём.

Надышоў рожысёр Якаў Сегель завяршыў пастаноўку па ўласнай задуме паўметражнага фільма «Пабудзе Мухіна». Карціну гэтую не назаўважні фантастычнай, ні рэалістычнай, таму што герой малады хлопек, работнік метрапалітэна і вучань школы рабачай моладзі, засынае на ўроку. І адразу дзеянне фільма пераносіцца ў мінулыя стагоддзі. Мухін у сне спачатку накіроўваецца ратаваць ад дукаў А. С. Пушкіна, затым — Спарты ад італійцаў і п'яра Іх — Галілея ад італійцаў. Ва ўсіх гэтых навадах Мухін аказваецца чалавекам, надзеленым лепшымі рысамі нашай сённяшняй моладзі: ён смелы, адважны, самахвирны, ён патрыёт і актыўны змагаў за справядлівасць. Натуральна, што ў карціне з такім цікавым сюжэтам шмат гумару.

Цяпер Якаў Сегель пачынае ставіць каротнаметражны фільм па ўласным арыганальным сцэнарыі «Бабуля і цырк», намерыны па жанры.

Мы чакаем цікавай карціны ад прадстаўніка маладога пакалення рожысуры Паўла Любовава, які заснуў ухвалу многіх глядачоў карцінамі «Цётка з фільмамі» і «Канячыны». Цяпераным фільм Любовава прысвечаны дзіцячым спорту. Сцэнарыі напісаны Станіславам Токмаравым. У гаюльнай ролі здымаецца дзевятнацігадова гімнастка Іра Елісеева, дэбютантка ў кіно.

Многім чыталі цудоўную аповесць пісьменніка Уладзіміра Кісялёва «Даўжынка і птушчалёт». Па матывах гэтай аповесці напісаў сцэнарыі Аляксандр Хмелік і назаўваў «Дзеці і дзіцячы ўзрост». Гэты фільм аб дзецях і дзіцячым ўзросце рожысёр Рычард Віктару. У карціне здымаецца ў гаюльнай ролі п'ятнацігадовае дзіця Лена Проклава. Яе ўсе памятаюць па фільме «Звоныч, адчыніце дзверы», у якім яна янлася некалькі гадоў назд, а таксама па кінакажы «Снежная каралева».

«Мужычынская размова» — так называецца фільм рожысёра Ігара Шатроў па сцэнарыі, у аснову якога падкладзена таксама вельмі папулярная аповесць для дзяцей «Што да чаго». Аўтары яе — Вадзім Фралоў і сцэнарыст Вяляцін Якаў напісалі сцэнарыі, героямі якога з'яўляюцца вучні васьмых класаў.

Каб прыцягнуць новых рожысёраў і пашырыць тэматычны і жанравы межы, мы ўваля ў практыку выпуск дзіцячых альманахаў, якія складаюцца з некалькіх каротнаметражных самастойных навад. Першы з іх — «Абуджэнне» — быў станоўча ацэнены друкам. Цяпер у нас здымаюцца яшчэ два тэматычны альманахі.

Многім памятнае нарыс у «Правде» лаўрата Ленінскай прэміі Сяргея Смірнова «Сан Санчыч» пра хлопчыка, героя Вялікай Айчыннай ваяліны, адважнага разведчыка. Па матывах гэтага нарыса, пры ўдзеле аўтара, Вадзіма Труніным напісаны сцэнарыі «Вось салдаты ідуць». Здымае яго рожысёр Леў Мірсн. Гэта будзе таксама востра прыгодніцкая карціна, якая раскрывае характар юнага героя.

Да канца года будзе запущаны ў вытворчасць рад фільмаў. У іх ліку, напрыклад, «Ля возера» — новы кінараман на матэрыяле сучаснага жыцця па сцэнарыі і ў пастаноўцы народнага арыста СССР Сяргея Герасімава.

Па аднайменнай аповесці М. Горькава «Трое» ставіць фільм рожысёр Ісідар Анненскі. Гэтая карціна будзе ўкладам студыі ў «горыжскі» год, год стагоддзя з дня нараджэння вялікага пісьменніка.

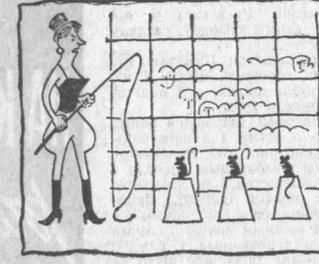
У радзе значных твораў, над якімі працуе студыя, і фільм пра выдатнага рускага рэвалюцыянера-дэмакрата Аляксандра Герзіна, стагоддзе з дня смерці якога спадываецца ў 1970 годзе.

Розныя тэмы і жанры нашых новых фільмаў. Іх героі, непадобныя адзін на аднаго, чакаюць сустрэчы са сваім глядачом — вельмі чужым і добрым, пільным і патрабавальным.

ВЯСЁЛЫ КАРАНДАШ

БЕЗ СПЛОУ...

Мал. Ю. ГРІГОР'ЕВА.

26-ы РЭМБРАНТ

Яшчэ зусім надышоў у адным з лепшых музеяў нашай краіны Дзяржаўным Эрмітажам было 25 работ вялікага Рэмбранта. Больш за два стагоддзі назад пачаў склацца гэты збор, які не мае сабе роўных у свеце. Яго ўпрыгожваюць такія творы, як «Даня» і «Вяртанне блуднага сына», «Флора», партреты стараў і мноства іншых карцінаў, якія з'яўляюць глыбінёй прап'янаў у свет чалавечых пачуццяў. Гуманізм быў гаюльнай рысай творчасці мастака, любімага мільёнамі людзей, і магчыма, менавіта любоў да Рэмбранта і кілака тат многа і грунтоўна вывучаў яго жыццё і творчасць.

Здавалася, ужо вядома кожная карціна, напісаная Рэмбрантам за паўстагоддзі. Зусім надышоў складзены падрабязнейшы звод (так званы «корпус») яго твораў знаўцам творчасці мастака Куртам Баухам, і раптам сенсацыя ў мастацкім жыцці: ў Эрмітажы яшчэ адна карціна вялікага мастака — «Пакаленне валхоў».

Звычайна шырока публіка мала ведае аб запісках музея. А між тым, чым багачэй музей, тым больш шырокая яго фонд. Менавіта там у асноўным прыякае навуковае жыццё, выяўляюцца рэчы, якія прываляюць свята на розныя з'явы мастацтва. І іншы раз ва ўзнагароду за доўгую, настойлівую працу — шчаслівае адкрыццё, лагоднае да таго, якое яшчэ перапыла Эрмітаж.

Гісторыя гэтай знаходкі такая. Працуючы ў фондах жывапісу, дзе захаўваюцца тысячы жывапісу, дзе паступілі ў музей з прыватных збораў пасля Кастрычніка, відны

спецыяліст па галандскаму мастацтву Ірэна Лінік звярнула ўвагу на адно палатно. Ніколі нікога з даследчыкаў яно не прыняла да работ вялікага Рэмбранта. Больш за два стагоддзі назад пачаў склацца гэты збор, які не мае сабе роўных у свеце. Яго ўпрыгожваюць такія творы, як «Даня» і «Вяртанне блуднага сына», «Флора», партреты стараў і мноства іншых карцінаў, якія з'яўляюць глыбінёй прап'янаў у свет чалавечых пачуццяў. Гуманізм быў гаюльнай рысай творчасці мастака, любімага мільёнамі людзей, і магчыма, менавіта любоў да Рэмбранта і кілака тат многа і грунтоўна вывучаў яго жыццё і творчасць.

Здавалася, ужо вядома кожная карціна, напісаная Рэмбрантам за паўстагоддзі. Зусім надышоў складзены падрабязнейшы звод (так званы «корпус») яго твораў знаўцам творчасці мастака Куртам Баухам, і раптам сенсацыя ў мастацкім жыцці: ў Эрмітажы яшчэ адна карціна вялікага мастака — «Пакаленне валхоў».

А ў сувязі з тым, што Рэмбрант ніколі не паўтараў свае рэчы двойчы, дык зірнуўшы на карціну, у ліку многіх, што паступіла ў музей у 1923 годзе, ён не надзіў знаць менавіта там у асноўным прыякае навуковае жыццё, выяўляюцца рэчы, якія прываляюць свята на розныя з'явы мастацтва. І іншы раз ва ўзнагароду за доўгую, настойлівую працу — шчаслівае адкрыццё, лагоднае да таго, якое яшчэ перапыла Эрмітаж.

Гісторыя гэтай знаходкі такая. Працуючы ў фондах жывапісу, дзе захаўваюцца тысячы жывапісу, дзе паступілі ў музей з прыватных збораў пасля Кастрычніка, відны

спецыяліст па галандскаму мастацтву Ірэна Лінік звярнула ўвагу на адно палатно. Ніколі нікога з даследчыкаў яно не прыняла да работ вялікага Рэмбранта. Больш за два стагоддзі назад пачаў склацца гэты збор, які не мае сабе роўных у свеце. Яго ўпрыгожваюць такія творы, як «Даня» і «Вяртанне блуднага сына», «Флора», партреты стараў і мноства іншых карцінаў, якія з'яўляюць глыбінёй прап'янаў у свет чалавечых пачуццяў. Гуманізм быў гаюльнай рысай творчасці мастака, любімага мільёнамі людзей, і магчыма, менавіта любоў да Рэмбранта і кілака тат многа і грунтоўна вывучаў яго жыццё і творчасць.

Здавалася, ужо вядома кожная карціна, напісаная Рэмбрантам за паўстагоддзі. Зусім надышоў складзены падрабязнейшы звод (так званы «корпус») яго твораў знаўцам творчасці мастака Куртам Баухам, і раптам сенсацыя ў мастацкім жыцці: ў Эрмітажы яшчэ адна карціна вялікага мастака — «Пакаленне валхоў».

А ў сувязі з тым, што Рэмбрант ніколі не паўтараў свае рэчы двойчы, дык зірнуўшы на карціну, у ліку многіх, што паступіла ў музей у 1923 годзе, ён не надзіў знаць менавіта там у асноўным прыякае навуковае жыццё, выяўляюцца рэчы, якія прываляюць свята на розныя з'явы мастацтва. І іншы раз ва ўзнагароду за доўгую, настойлівую працу — шчаслівае адкрыццё, лагоднае да таго, якое яшчэ перапыла Эрмітаж.

Гісторыя гэтай знаходкі такая. Працуючы ў фондах жывапісу, дзе захаўваюцца тысячы жывапісу, дзе паступілі ў музей з прыватных збораў пасля Кастрычніка, відны

спецыяліст па галандскаму мастацтву Ірэна Лінік звярнула ўвагу на адно палатно. Ніколі нікога з даследчыкаў яно не прыняла да работ вялікага Рэмбранта. Больш за два стагоддзі назад пачаў склацца гэты збор, які не мае сабе роўных у свеце. Яго ўпрыгожваюць такія творы, як «Даня» і «Вяртанне блуднага сына», «Флора», партреты стараў і мноства іншых карцінаў, якія з'яўляюць глыбінёй прап'янаў у свет чалавечых пачуццяў. Гуманізм быў гаюльнай рысай творчасці мастака, любімага мільёнамі людзей, і магчыма, менавіта любоў да Рэмбранта і кілака тат многа і грунтоўна вывучаў яго жыццё і творчасць.

Здавалася, ужо вядома кожная карціна, напісаная Рэмбрантам за паўстагоддзі. Зусім надышоў складзены падрабязнейшы звод (так званы «корпус») яго твораў знаўцам творчасці мастака Куртам Баухам, і раптам сенсацыя ў мастацкім жыцці: ў Эрмітажы яшчэ адна карціна вялікага мастака — «Пакаленне валхоў».

даныя, няма і таго мяккага святленню, таго здымаючага асветлення, якое сустракаецца толькі ў Рэмбранта і якім толькі ён умеў так раскрываць душны стан персанажаў.

Затым настаў самы адказны і хвалюючы момант — карціну правялі рэнтгенам. І апошняе сумненні, калі б яны яшчэ былі, адпалі. Рэнтген паказаў, што мастак у працэсе работы мяняў сваю першапачатковую задуму, кампазіцыю. Напрыклад, спачатку не было фігуры хлопчыка ў цэнтры, а быў блік святла. У шведскай жа карціне далзе канчатковы варыянт, і ясна, што ніхто з капістаў — на тое ён і робіць копію — не стане адступаць ад закончанага арыганала, каб потым вярнуцца да яго ж. Больш таго, рэнтген паказаў, што на ленынградскай карціне падпіс Рэмбранта таксама, як і год «1632», арыганальны.

30-я гады — перыяд, калі Рэмбрант напісаў некалькі рэчаў не маіла, а ў тэхніцы «грэйзаль», гэты значыць адным колерам. У карціне эрмітажнага палатна гаворыцца і процаў і тое, як мастак выкарыстаў гэтую тэхніку. Ён арыганальна не мог пісаць адным колерам, халі б і з адценнямі, таму, апрач карычывага, выкарыстаў шэры тон, стварыўшы тым самым вельмі мяккі, шэлы каларыт. Усё вышысказанае, тыпы некаторых персанажаў, якія сустракаюцца ў іншых рэчах мастака, характарыстычныя карціна Рэмбранта, а гэтаборжыя арыганальна, бесспрэчна п'яна копія з яе, выкананая, як п'яна ўстаноўлена, паслядоўным мастакам — Коннікам. Ваганну больш не было.

(АДН.)

АЛІМПІЙСКАЯ СЕРЫЯ

XIX Алімпійскі гульняў у Мехіко Міністэрства сувязі СССР прысвядзіла серыю з пяці марак і памятных паштовых блوک.

Малюні марак зроблены мастаком Яўгеніем Анісіміным. Новая серыя мае адзінае афармленне і бронзавы фон, на якім адлюстраваны фігуры спартсменаў і нанесены тэкст: «Мехіка-68».

На марцы мінімалам у чатыры калейкі — спартсменкі, якія вынаюць сначок «Алень». На другім плане — сілэт дзючыні, якая вынаюе вольныя пратынаванні. Колер фігур — сіне-блаітны.

Спартсмен, які вынаюе адно з практы